

Skogspolitik

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 28 motionsyrkanden som rör skogspolitik från den allmänna motionstiden 2011. Motionerna tar bl.a. upp frågor om skogsvårdslagen, miljöhänsyn vid avverkning, hyggesfritt skogsbruk och skogsskötsel. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Utskottet avstyrker samtliga motioner. Betänkandet innehåller elva reservationer och tre särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Miljöhänsyn vid avverkning m.m.	6
Hyggesfritt skogsbruk	13
Skogsskötsel m.m.	15
Motioner som bereds förenklat	19
Reservationer	20
1. Reglering av skogsavverkning, punkt 1 (MP, V)	20
2. Praxis för bedömning enligt skogsvårdslagen, punkt 2 (MP)	20
3. Talerätt vid avverkningsbeslut, punkt 3 (MP, V)	21
4. Fältbesök vid avverkningsanmälan, punkt 4 (MP, V)	22
5. Avgiftsfinansiering av fältbesök, punkt 5 (S, MP, V)	22
6. Skydd av nyckelbiotoper vid avverkning m.m., punkt 6 (MP)	23
7. Skydd av nyckelbiotoper vid avverkning m.m., punkt 6 (V)	23
8. Fördelar med hyggesfritt skogsbruk, punkt 7 (MP, V)	24
9. Åtgärder för att öka andelen hyggesfritt skogsbruk, punkt 8 (MP)	25
10. Skogsskötsel m.m., punkt 9 (S)	26
11. Skogsskötsel m.m., punkt 9 (V)	27
Särskilda yttranden	28
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (S)	28
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (MP)	28
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (V)	28
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	29
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 10	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Reglering av skogsavverkning**

Riksdagen avslår motion 2011/12:MJ332 yrkande 3.

Reservation 1 (MP, V)

2. **Praxis för bedömning enligt skogsvårdslagen**

Riksdagen avslår motion 2011/12:MJ468 yrkande 7.

Reservation 2 (MP)

3. **Talerätt vid avverkningsbeslut**

Riksdagen avslår motion 2011/12:MJ468 yrkande 9.

Reservation 3 (MP, V)

4. **Fältbesök vid avverkningsanmälan**

Riksdagen avslår motion 2011/12:MJ468 yrkande 6.

Reservation 4 (MP, V)

5. **Avgiftsfinansiering av fältbesök**

Riksdagen avslår motion 2011/12:MJ468 yrkande 8.

Reservation 5 (S, MP, V)

6. **Skydd av nyckelbiotoper vid avverkning m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2011/12:MJ332 yrkandena 7 och 9 i denna del, 2011/12:MJ379 och 2011/12:MJ468 yrkande 5.

Reservation 6 (MP)

Reservation 7 (V)

7. **Fördelar med hyggesfritt skogsbruk**

Riksdagen avslår motionerna 2011/12:MJ268, 2011/12:MJ332 yrkande 5 och 2011/12:MJ468 yrkande 2.

Reservation 8 (MP, V)

8. **Åtgärder för att öka andelen hyggesfritt skogsbruk**

Riksdagen avslår motion 2011/12:MJ468 yrkandena 3 och 4.

Reservation 9 (MP)

9. **Skogsskötsel m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2011/12:MJ244, 2011/12:MJ286, 2011/12:MJ332 yrkande 9 i denna del och 2011/12:MJ376 yrkandena 28 och 31.

Reservation 10 (S)

Reservation 11 (V)

10. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 23 februari 2012

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Johan Löfstrand (S), Rune Wikström (M), Johan Hultberg (M), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Roger Tiefensee (C), Pyry Niemi (S), Åsa Coenraads (M), Helena Leander (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V) och Christina Karlsson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 28 motionsyrkanden som rör skogspolitik från den allmänna motionstiden 2011. Motionerna tar bl.a. upp frågor om skogsvårdslagen, miljöhänsyn vid avverkning, hyggesfritt skogsbruk och skogsskötsel. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Skogsstyrelsens generaldirektör Monika Stridsman informerade utskottet den 24 januari 2012 om bl.a. kvaliteten på dagens skogsavverkning.

Utskottets överväganden

Miljöhänsyn vid avverkning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (M, MP, V) om miljöhänsyn vid avverkning, domstolspraxis för uttolkning av skogsvårdslagen, talerätt för miljöorganisationer, fältbesök, skydd av nyckelbiotoper, landskapsplanering med skogsägare och behovet av en utredning av hur skogsägare påverkas av miljömålen.

Jämför reservationerna 1 (MP, V), 2 (MP), 3 (MP, V), 4 (MP, V), 5 (S, MP, V), 6 (MP) och 7 (V).

Motionerna

Enligt motion MJ332 (V) yrkande 3 bör skogsavverkningar hanteras under miljöbalken, såsom all annan miljöfarlig verksamhet. Det framhålls att stora brister i miljöhänsyn i det svenska skogsbruket har uppdragats och att en hög andel av de granskade avverkningarna inte uppfyller lagens krav.

I motion MJ468 (MP) yrkande 7 anförs att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att agera mer aktivt för att skapa en praxis för uttolkning av skogsvårdslagen. Det framhålls också att talerätten för miljöorganisationer enligt miljöbalken bör utvidgas till fall av anmälning av avverkning samt beslut om avverkningsanmälan (yrkande 9). I samma motion (yrkande 6) efterfrågas också att Skogsstyrelsen i högre utsträckning ska göra fältbesök i skog som anmälts för avverkning. Det framhålls att bristen på fältbesök är ett av skälen till att så många avverkningsanmälningar inte uppfyller skogsvårdslagens minimikrav på miljöhänsyn och att myndigheterna inte reagerar på detta. Det krävs fältbesök för att föreskrifter ska kunna utfärdas för bättre miljöhänsyn. Enligt motionen bör vidare förutsättningarna för en viss avgiftsfinansiering av fältbesök vid avverkningsanmälningar utredas (yrkande 8).

I yrkande 5 i motion MJ468 (MP) anförs att en nollvision för avverkning av nyckelbiotoper behövs. En nationell nyckelbiotopsinventering bör göras enligt motion MJ332 (V) yrkande 9 delvis. Det framhålls att för att miljöcertifieringen av svenskt skogsbruk ska fungera måste de skogar som har naturvärden av nyckelbiotopsklass identifieras och officiellt registreras som nyckelbiotoper. I samma motion anförs även att myndigheter bör få i uppdrag att landskapsplanera i samverkan med markägarna vid avverkning då det finns ett mycket starkt samband mellan antal arter och yta.

I motion MJ379 (M) framhålls behovet av en översyn av hur de nationella miljömålen påverkar Sveriges skogsägare mot bakgrund av att markägare kan hamna i kläm när myndigheter avstår från att upprätta

naturvårdsavtal trots att ett område klassats som intressant ur mångfaldssynpunkt, eftersom virkesmarknaden då inte vill befatta sig med virket från området.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att varje kommun har att utöva tillsyn över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. miljöbalken, med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd. Skogsstyrelsen har att utöva tillsyn över att skogsvårdslagen följs och är samrådsmyndighet för skogsbruksåtgärder enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. I de fall Skogsstyrelsen bedömer att en skogsbruksåtgärd som kommit till Skogsstyrelsens kännedom kan innebära fara för miljön ges den aktuella kommunen tillfälle att yttra sig eller vidta andra åtgärder. Detta gäller även åtgärder som kan beröra vattenskyddsområden (7 kap. 21–22 §§ miljöbalken) eller som kan anses vara en deponi (15 kap. miljöbalken).

Grunderna för svensk skogspolitik och ansvarsfördelningen i fråga om densamma redogjorde utskottet för i sitt betänkande 2010/11: MJU13 Skogspolitik. I det sammanhanget anförde utskottet att regeringen i propositionen En skogspolitik i takt med tiden (prop. 2007/08:108, bet. 2007/08: MJU18), vilken antogs av riksdagen i juni 2008, gjorde bedömningen att grunderna för den skogspolitik som riksdagen beslutade om 1993 bör ligga fast. Regeringen betonade också skogens roll för klimatet, behovet av en ökad skoglig tillväxt samt behovet av en förbättrad generell hänsyn vid avverkning. Samtidigt fastställdes två jämställda mål för skogspolitiken – ett produktionsmål och ett miljömål. Utöver tillkomsten av de två jämställda målen avreglerades politikområdet genom att bidrag avskaffades och skogsägarna i betydande utsträckning fick frihet under ansvar att själva bedriva ett långsiktigt hållbart skogsbruk. I det nämnda betänkandet konstaterade utskottet att skogsvårdslagens två jämställda mål för produktion respektive miljö är centrala för det svenska skogsbruket och att skogsvårdslagen tillsammans med sektorsansvaret innebär att myndigheterna och skogsbruket har ett gemensamt ansvar för de åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden. För skogsbrukets del innebär detta i praktiken att hänsyn till natur- och kulturmiljövärden ska tas vid varje avverkningstillfälle i enlighet med skogsvårdslagen.

I oktober 2010 gav regeringen Skogsstyrelsen i uppdrag att utarbeta en kunskapsplattform i fråga om vad som krävs för att uppnå en högre målfyllelse när det gäller hållbart skogsbruk. Utskottet har tagit del av Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets rapport *Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder* i vilken uppdraget från regeringen redovisas. I uppdraget ingick att beskriva utförandet av dagens skogsbruk i relation till beslutade mål för naturvård och miljö inom skogs- respektive miljöpolitiken och att beskriva orsaker till de brister som påvisats. Utskottet noterar att slutsatserna efter den genomförda dialogen om orsakerna till

bristerna bl.a. visar att målbilden för vilken miljöhänsyn som ska uppnås ser olika ut och att den nuvarande uppföljningen inte ger tillräcklig vägledning i fråga om bristerna. I rapporten framhålls att skogsvårdslagen utgör den miniminivå som skogsägare har att uppfylla i sitt skogsbrukande. För att uppfylla de skogspolitiska målen krävs dock att skogsägarna i genomsnitt har ambitioner på en högre nivå än vad som uppnås genom att enbart följa skogsvårdslagsstiftningen. Med anledning av detta har det för miljöhänsynen utvecklats två nivåer som benämns *lagnivån* och *rådgivningsnivån*. En stor del av utrymmet i dialogen om orsaker har berört dessa nivåer och otydligheten i hur dessa ska uttolkas. Problembilden utökas av att det dessutom är otydligt hur de är kopplade till de miljöcertifieringsstandarder som skogsbruket arbetar efter. Vid jämförelser av uppföljningsresultat uppstår förtroendeproblem då Skogsstyrelsens Polytaxuppföljning visar ett annat utfall än företagets uppföljning baserad på miljöcertifieringsstandarder. Skogsstyrelsen framhåller därför att myndigheten bl.a. måste öka insatserna för att kvalitetssäkra uppföljningen av miljöhänsyn i Polytax, för att öka tilltron till resultaten. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bedömer att otydlighet när det gäller målbilder är ett mycket centralt problemområde. Här behövs en ökad tydlighet för att arbetet med miljöhänsyn ska kunna fortsätta att utvecklas. Skogsstyrelsen har därför åtagit sig att initiera en utökad dialog om mål, lagkrav och uppföljning av miljöhänsyn, vilket görs genom projektet ”Dialog om miljöhänsyn”. Innehållet i och upplägget för projektet har tagits fram i samverkan med representanter för skogsbruket, naturvården och andra myndigheter. Projektet ”Dialog om miljöhänsyn” har fyra mål:

- ökad samsyn om sektorsansvaret
- utvecklade sätt att beskriva målbilder för bra miljöhänsyn
- väl kända lagkrav för miljöhänsyn
- uppföljningssystem som kan utgöra grund för en fortsatt utvecklings- och läroprocess.

Arbetet i projektet ska till stor del ske i ett antal arbetsgrupper, med brett deltagande från skogsbruket, naturvården och myndigheter. Resultaten från arbetsgrupperna kommer att förankras i en vidare krets vid seminarier. Utskottet kan även konstatera att man i rapporten föreslår att regeringen tilldelar medel till Skogsstyrelsen för att den ska kunna genomföra en nyutvecklad rådgivningsinsats som rör miljöhänsyn. I budgetpropositionen för i år tilldelades därför Skogsstyrelsen medel för detta ändamål. I övrigt följer regeringen den dialog om miljöhänsyn som inletts, enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet.

Utskottet vill även erinra om att en parlamentarisk kommitté, Miljömålsberedningen, har tillsatts på uppdrag av regeringen med uppgift att utveckla strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder som leder till att miljökvalitetsmålen och generationsmålet nås. Beredningen ska hantera frågor som berör flera samhällsintressen inom olika politikområden, som

därigenom kräver politiska avvägningar eller som rör områden som är särskilt komplexa och kännetecknas av stor osäkerhet. Beredningens övergripande uppdrag gäller t.o.m. år 2020. Beredningens arbete ska utvärderas 2015. Beredningen har lämnat två delbetänkanden med förslag till en handlingsplan för att utveckla strategier i miljömålssystemet (SOU 2010:101) och förslag till etappmål (SOU 2011:34). Det framgår av det sistnämnda betänkandet att Miljömålsberedningen bl.a. avser att utveckla etappmål i de föreslagna strategierna för en långsiktig markanvändning med landskapsfokus och för en sammanhållen vattenpolitik. I oktober 2011 beslutade regeringen att ge Miljömålsberedningen i tilläggsuppdrag (dir. 2011:91) att ta fram ett förslag till en strategi för att uppnå relevanta delar i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen kopplade till en långsiktigt hållbar markanvändning utifrån ett helhetsperspektiv. Begreppet markanvändning innefattar både användningen av marken, t.ex. skogsbruk, jordbruk, friluftsliv, bebyggelse och transportinfrastruktur, och det sätt som marken inom en sådan brukas när det gäller t.ex. metoder, intensitet och tekniker. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 juni 2014.

Mot bakgrund av det som anförts ovan föreslår utskottet att motion MJ332 (V) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller rättspraxis och talerätt noterar utskottet att det utöver förslag om en utvecklad dialog om mål, lagnivå och uppföljningsmetoder i rapporten *Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder* ges ett antal ytterligare förslag som är centrala för att lösa problemet med skillnader i målbild. Bland annat nämns att det även är mycket viktigt att Skogsstyrelsen i ökad omfattning bedriver lagtillsyn om miljöhänsyn, vilket man beslutat i den handlingsplan för effektivare och enhetligare lagtillsyn som myndigheten fastställt. Det framhålls att en ökad lagtillsyn på sikt leder till en tydligare praxis för uttolkning av 30 § skogsvårdslagen och verkar normbildande. Utskottet noterar att Skogsstyrelsen avser att i ökad utsträckning utnyttja möjligheten att utfärda förbud med stöd av 30 § skogsvårdslagen där det är befogat, vilket också kan bidra till en tydligare praxis för uttolkning av 30 § skogsvårdslagen. Flera förbud innebär på sikt att antalet domstolsprövningar kommer att öka genom att vissa av förbuden överklagas. Avgöranden i domstol kommer att visa om Skogsstyrelsens uttolkning av lagstiftningen är riktig. Utskottet konstaterar även att landsbygdsministern delar uppfattningen att ett lagområde blir tydligare ju mer domstolspraxis det finns och att han därför välkomnar de domar vi får på det skogliga området, vilket framhölls i hans svar på fråga 2010/11:495 om skogsvårdslagen den 11 maj 2011. När det gäller talerätt för miljöorganisationer anförde ministern i samma svar att regeringen i samband med den utvidgning av miljöorganisationers talerätt som genomfördes under 2010 har konstaterat att det kan finnas anledning att göra ytterligare överväganden om miljöorganisationers talerätt i syfte att förbättra genomförandet av Århuskonventionen och att det är regeringens avsikt att återkomma i denna fråga. Utskottet konstaterar att talerätt för en

miljöorganisation är under prövning i och med att Skogsstyrelsens beslut 2011 om att gammal fjällskog vid Änokdeltat norr om Kvikkjokk i Jokkmokks kommun får avverkas med stöd av skogsvårdslagen överklagades av Naturskyddsföreningen som ansåg att beslutet var felaktigt. Förvaltningsrätten i Luleå höll med Naturskyddsföreningen och upphävde Skogsstyrelsens tidigare tillstånd eftersom de ansåg att avverkningen var oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden. Domstolen framhöll att enligt 18 § skogsvårdslagen får tillstånd till avverkning inte ges om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden eller kulturmiljön. Skogsstyrelsens uppfattning är att 18 § är avsedd att användas i yttersta undantagsfall och inskränkas till fall där man kan vara säker på att de höga naturvärdena på ett eller annat sätt får ett varaktigt skydd eller fall där man bedömer att ett sådant skydd inte behövs. Utskottet noterar att det är första gången någonsin som paragrafen prövas. Enligt domstolen har Naturskyddsföreningen talerätt i det aktuella målet om avverkning. Domstolen hänvisade bl.a. till Århuskonventionen som ger vissa naturvårdsorganisationer rätt att överklaga. Skogsstyrelsen har överklagat domen till kammarrätten som har gett prövningstillstånd, men ärendet har ännu inte avgjorts i den instansen. Enligt uppgift avvaktar regeringen kammarrättens bedömning av frågan. Med hänsyn till det ovan sagda avstyrker utskottet motion MJ468 (MP) yrkandena 7 och 9.

Beträffande fältbesök konstaterar utskottet att det framgår av rapporten att det under dialogen om orsaker även har lyfts fram frågor som är kopplade till regelverk och Skogsstyrelsens tillsyn, t.ex. att Skogsstyrelsen i ökad omfattning bör begära kompletteringar om det finns brister i beskrivningen av vilken hänsyn som planeras till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Skogsstyrelsen beslutade i början av 2011 om en handlingsplan för en effektivare och enhetligare lagtillsyn och har ett uppdrag från regeringen som rör regelförenkling. I linje med besluten i handlingsplanen har ett antal utredningar genomförts under 2011, t.ex. om hur fältbesök ska prioriteras i samband med handläggning av avverkningsanmälningar. Enligt uppgifter från Skogsstyrelsen behöver förslag till förändringar av arbets sätt hanteras inom ramen för denna handlingsplan och inom regelförenklingsuppdraget för att helheten ska kunna beaktas. Den slutliga rapporten med förslag på regelförenklingar inom skogsvårdslagstiftningen är planerad till den 31 mars 2012. Med hänsyn till det arbete som pågår på området föreslår utskottet att motion MJ468 (MP) yrkandena 6 och 8 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller skydd av nyckelbiotoper m.m. erinrar utskottet om vad det anförde i sitt betänkande 2011/12:MJU1 Utgiftsområde 20. Utskottet framhöll då att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen fastställde en nationell strategi för formellt skydd av skog 2005 som gäller delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark och att Skogsstyrelsen och länsstyrelserna gemensamt har beslutat om regionala strategier för skydd av skogar i samtliga län, där den nationella skogsstrategin fått en regional anpassning.

Utskottet konstaterade även att det anfördes i proposition 2008/09:214 Hållbart skydd av naturområden att kunskapsläget när det gäller värdefulla skogar är relativt gott, bl.a. tack vare Skogsstyrelsens och större skogsägares nyckelbiotopsinventeringar och de särskilda inventeringar av statliga skogar som Naturvårdsverket och länsstyrelserna genomfört. Det påpekades emellertid att det fortfarande finns värdefulla skogar som inte har uppmärksamats i inventeringarna. Utskottet nämnde i sitt betänkande att regeringen gett Miljömålsberedningen i uppdrag att se över miljö kvalitetsmålen och generationsmålet och att Miljömålsberedningen har för avsikt att utveckla etappmål i de föreslagna strategierna för en långsiktigt hållbar markanvändning med landskapsfokus och för en sammanhållen vattenpolitik mot bakgrund av att överenskommelsen i Nagoya om en strategisk plan för biologisk mångfald innehåller en rad målsättningar, bl.a. om skydd av områden. Ett mycket viktigt Nagoya-delmål i detta sammanhang är målet att minst 17 procent av mark- och sötvattenytan och 10 procent av kust- och havsytan på global nivå ska bevaras på olika sätt. I delbetänkandet Etappmål i miljömålssystemet (SOU 2011:34) framhålls att delmålet anger att de skyddade områdena ska utgöra ett fungerande nätverk och att de ska skötas effektivt och vara integrerade i det större landskapet. Detta kommer att kräva stora resurser i form av ökade avsättningar. Enligt delbetänkandet ger det internationella delmålet en tydlig riktning i arbetet, men det måste, enligt överenskommelsen i Nagoya, anpassas efter nationella behov och prioriteringar, samtidigt som det övergripande globala delmålet ska beaktas. Detta innebär att mindre än 17 procent av vissa landområden kan behöva skyddas, medan andra områden kan behöva mycket högre andel än så. Hur mycket som behöver skyddas beror i viss mån på hur markanvändningen ser ut i övrigt.

Enligt budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 20) bedömer regeringen att arbete med skydd och frivilliga avsättningar av skyddsvärd skog samt förbättrad naturvårdshänsyn vid skogsbruksåtgärder behöver genomföras även fortsättningsvis i avvaktan på nya etappmål för miljö kvalitetsmålet. I propositionen anför regeringen vidare att miljöhänsynen och resurserna för att långsiktigt bevara skyddsvärd skog behöver öka. Det framhålls att regeringens satsning på samverkansprogrammet för kompletterande metoder för skydd av värdefull natur, Kometprogrammet, nu genomförs i fem områden som utsetts till pilotområden – Västerbottens kustland, södra Hälsingland, Dalsland, Kronobergs län och östra Skåne. Enligt uppgifter från Landsbyggsdepartementet ska en redovisning av Kometprogrammet göras i år för att se om programmet bör utökas geografiskt m.m. Utskottet erinrar om att syftet med projektet är att utforma en kompletterande metod inom områdesskydd som bedöms kunna leda till ökad måluppfyllelse för Levande skogar, att användningen av naturvårdsavtal ska öka, att markägare och skogsbrukets företrädare blir mer aktiva parter i skyddsarbetet och att ett bättre samarbetsklimat mellan markägare och myndigheter uppnås. I budgetpropositionen anför regeringen vidare att

gammelskogarna i Sverige upptar en begränsad andel av den sammanlagda skogsmarksarealen. I det vetenskapliga underlag som ligger till grund för miljömålspropositionerna bedömdes att 10 procent av den produktiva skogsmarken med höga naturvärden behövde undantas från skogsbruk på lång sikt för att säkra skogslandskapets biologiska mångfald. I dag omfattas ca 5 procent av den produktiva skogsmarken nedanför den fjällnära gränsen av ett formellt skydd. Skogslandskapets naturvärden är huvudsakligen knutna till naturskogar och gammelskogar. Dessa återfinns i fjällnära områden och som restbiotoper nedanför den fjällnära gränsen. Nedanför den fjällnära gränsen utgörs den produktiva skogsmarken endast av några få procent gammelskog. I budgetpropositionen betonar regeringen att även om förstärkt miljöhänsyn tas vid skogsbruksåtgärder kan inte gammelskogarnas ekosystem bevaras endast genom detta. Dessa skogar behöver undantas från skogsbruk. Utskottet ser därför positivt på att regeringen i budgetpropositionen framhåller att den kommer att fortsätta arbetet med att ge gammelskogarna ett långsiktigt skydd. Utskottet föreslår mot bakgrund av det som anförts ovan att motionerna MJ468 (MP) yrkande 5 och MJ332 (V) yrkandena 9 i denna del samt 7 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller markägares situation då ett område först pekats ut som intressant ur mångfaldssynpunkt men sedan inte erbjuds skydd av myndigheterna noterar utskottet att landsbygdsminister Eskil Erlandsson i sitt svar på interpellation 2010/11:246 om skydd av fjällnära skog med särskilt höga naturvärden anförde att Skogsstyrelsen normalt beslutar om bildande av ett biotopskyddsområde om en avverkning bedöms vara oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden eller kulturminnesvärden, eller så beslutar länsstyrelsen om att inrätta ett naturreservat. Han betonade att de skogliga värdena, som är många, måste bevaras i alla typer av skogsmark, även s.k. produktionsskogsmark, men också att myndigheter likaväl som regeringen hela tiden måste göra avvägningar: Vilket är mest väsentligt – produktionen, naturvärden, något socialt intresse eller ett kulturintresse? Ministern framhöll vidare att det ibland går att samverka och förena de här intressena, dock inte alltid och i de fall de inte går att förena, när man till exempel ska skydda, måste det göras avvägningar. En avvägning som exempelvis kan behöva göras, enligt ministern, är om det är viktigare att använda tillgängliga resurser för att skydda något som vi har en reell brist på, t.ex. skyddad mark i södra Sverige, med de bok- och ekskogsrudiment som bara finns kvar i den delen av landet, än att använda pengarna till att ytterligare skydda områden i en annan del av landet som inte har de allra högsta skyddsvärdena? Ministern drog slutsatsen att om man har en överfull plånbok och har hur mycket pengar som helst, är det klart att man har råd till bådadera, men om man lever i verkligheten och vet att pengarna är begränsade måste man ibland göra avvägningar och välja bort. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion MJ379 (M) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Hyggesfritt skogsbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om hyggesfritt skogsbruk (MP, V).
Jämför reservationerna 8 (MP, V) och 9 (MP).

Motionerna

I motion MJ468 (MP) yrkande 2 framhålls att det finns flera skäl att öka inslaget av hyggesfritt skogsbruk i våra skogar, bl.a. för att bevara den biologiska mångfalden, minska sårbarheten, öka rekreationsvärdena, skapa fördelar för rennäringen och göra landsbygden mer levande. I samma motion anförs att Skogsstyrelsen bör använda en del av sina medel för rådgivning riktad till skogsägare som vill ställa om till hyggesfritt skogsbruk (yrkande 3). Vidare framhålls att staten bör agera för att avsättningsmöjligheter för råvaran från hyggesfritt skogsbruk utvecklas (yrkande 4).

Enligt motion MJ268 (MP) bör införandet av ett skogsbruk enligt Lübeck-modellen (en naturnära form av kontinuitetsskogsbruk) utredas.

I motion MJ332 (V) yrkande 5 framhålls att kalhyggesfritt skogsbruk förordas på en större areal, bl.a. på grund av skogens förmåga att motverka klimatförändringar. Vidare anser motionären att det bör satsas mer på forskning och rådgivning på området.

Utskottets ställningstagande

Utskottet erinrar om vad det anförde om hyggesfria metoder i betänkande 2010/11:MJU13. I betänkandet redogjorde utskottet inledningsvis för landsbygdsminister Eskil Erlandssons svar på interpellation 2009/10:26 om en ändrad skogsvårdslag. Ministern anförde då bl.a. att skogsvårdslagen inte reglerar vilka specifika metoder som får, eller inte får, användas för att sköta skogen. Han förklarade att det föreskrivs i 10 § skogsvårdslagen hur avverkning på skogsmark får bedrivas och att en avverkning antingen ska vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller ska främja skogens utveckling samt vara anpassad till de lokala förhållandena. I skogsvårdslagens 5 § föreskrivs att skogsmarkens virkesproducerande förmåga ska tas till vara på ett godtagbart sätt. Ministern framhöll vidare att eftersom skogen är en nationell tillgång och skogsbruk är en mycket långsiktig verksamhet är det beprövade metoder som ska användas och att i de fall Skogsstyrelsen bedömer att en planerad avverkning inte uppfyller lagens krav på tillvaratagande av markens produktionsförmåga eller en ändamålsenlig förnygring kommer myndigheten inte att medge att avverkningen utförs på det föreslagna sättet. Vidare anförde ministern att det ingår i myndighetens arbete att kontinuerligt följa aktuell forskning, att anpassa tillämpningen av skogsvårdslagstiftningen efter detta och att tillhandahålla rådgivning och uppföljning på ett sådant sätt att de jämställda skogspolitiska målen upp-

fylls. Han framhöll att regeringen anser att den nuvarande lagstiftningen ger stort utrymme för ett mångfaldigt brukande av skogen, med stor frihet och ansvar för den enskilda skogsägaren att själv välja hur den egna skogen ska skötas inom de ramar som uppfyllandet av de jämställda skogspolitiska målen anger. Ministern anförde vidare att en skogsägare som vill bedriva ett annat skogsbruk än det man kan kalla för traditionellt trakthyggesbruk kan fortsätta att besluta om sitt skogsbruk, men fortfarande gäller dock att avverkning inte får minska tillväxten till under en viss kravnivå som finns uttryckt i skogsvårdslagstiftningens s.k. § 10-kurva (ungefär 60 procent av vad en traditionell skogsskötselmetod skulle kunna väntas ge). Ministern framhöll att det är en ganska låg siffra. Om en skogsägare vill avverka mer än så blir det en föryngringsavverkning. Då måste föryngringen utföras med en metod som är beprövad utifrån lokala förhållanden på den aktuella platsen. Ministern påpekade att skogsvårdslagstiftningen kan tyckas vara inriktad mot trakthyggesbruk, men den ger stor frihet att använda även hyggesfria metoder i brukandet. Metoden ska dock vara beprövad. Det ska finnas stöd i forskning eller erfarenhet som visar att metoden fungerar.

I betänkandet framhöll utskottet vidare att den första fasen av projektet Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk genomfördes under perioden 2005–2007. I slutrapporten (Meddelande 1/2008, Skogsstyrelsen) redovisas de resultat projektet hittills har kommit fram till, och förslag ges till fortsatta insatser. I regeringens regleringsbrev för 2008 anvisades medel för att fortsätta att utveckla och analysera metoder för hyggesfritt skogsbruk utifrån ekonomiska, ekologiska, kulturella och sociala aspekter. Därmed inleddes projektfas 2 som sträckte sig över åren 2008–2010, med en budget på 3 miljoner kronor årligen. Under 2011 har Skogsstyrelsen arbetat med att informera om de slutsatser man dragit och de kunskaper man fått genom projektet. Under hösten 2010 utarbetade Skogsstyrelsen ett dokument med sin policy vad gäller hyggesfritt skogsbruk, där man just påpekar att detta skogsbruk är bättre än trakthyggesbruk i vissa situationer. Bland annat sägs att det hyggesfria skogsbruket bör öka i omfattning där detta är motiverat ur miljö-, kulturmiljö- eller skötselsynpunkt eller med hänsyn till rekreativvärden och rennäringsvärderna. Exempel på områden som är lämpliga för hyggesfritt skogsbruk är skogar med naturvärden knutna till marksvampar, mossor, mollusker, hänglavar eller skogsfågelauan, liksom sumpskogar som är lämpliga att bruka och vissa skogar med höga sociala värden. Vidare sägs att de praktiska tillämpningarna av hyggesfritt skogsbruk i lämpliga skogar bör öka och användas för att successivt förbättra våra kunskaper. Policyn för hyggesfritt skogsbruk ska följas upp årligen eller tätare vid behov vad gäller omfattningen av och attityderna till hyggesfritt skogsbruk.

Vad gäller forskning om kontinuitetsskogsbruk har utskottet i sitt betänkande 2009/10: MJU17 framhållit att det bedrivs forskning om kontinuitetsskogar vid institutionen för skogsproduktion och institutionen för skoglig

planering och ekonomi vid SLU genom att ett antal långliggande försöksytor följs och att produktionen mäts regelbundet. Studier görs av hur produktionen i en kontinuerligt beskogad skog ser ut i relation till en skog som kalavverkas. Även ekonomiska aspekter värderas i studierna. Inom Mistras projekt Heureka – Miljöinriktade beslutsstödsmodeller för skogsbruket finns möjlighet att testa hyggesfria skogsbruksmetoder.

Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsen ser hyggesfritt skogsbruk som en form av anpassad skötsel och som ett komplement till trakthyggesbruk på en begränsad del av skogsmarken. Hyggesfritt skogsbruk medför en mindre drastisk förändring av miljön och skogskänslan bevaras. Skogsstyrelsen anser att det utöver miljöskäl för en del skogar kan finnas skötselmässiga fördelar med hyggesfria metoder. Utskottet har förståelse för att Skogsägarens målsättning för sin skog är en viktig utgångspunkt vid rådgivning, så som framhålls av Skogsstyrelsen. Hyggesfritt skogsbruk är en mindre schablonartad metod som i regel förutsätter engagerade och kunliga skogsägare. Skogsstyrelsen framhåller vidare att hyggesfria metoder kan bli aktuella i t.ex. skog som gränsar mot nyckelbiotoper, naturreservat m.m. samt tätortsnära skog och rekreationsskog förutsatt att bestånden är lämpliga och det är förenligt med skogsvårdslagens bestämmelser. Skogsstyrelsen betonar dock att det är viktigt att hyggesfritt skogsbruk inte används för att legitimera avverkning i skogar som av naturvårdsskäl bör undantas från skogsbruksåtgärder. Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsen avser att verka för fortsatt kunskapsuppbyggnad i fråga om möjligheter, begränsningar och metoder för hyggesfritt skogsbruk samt att kommunicera sina ståndpunkter såväl internt som externt. Utskottet vill även i detta sammanhang erinra om vad som sagts ovan om Miljömålsberedningens arbete.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ468 (MP) yrkandena 2, 3 och 4, MJ268 (MP) och MJ332 (V) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

Skogsskötsel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (S, M, V) om skogsskötsel, skogsvårdande insatser, nödvändiga åtgärder i skogsbruket och en översyn av möjligheterna att återväcka Statsskogsutredningen.

Jämför reservationerna 10 (S) och 11 (V).

Motionerna

Enligt motion MJ376 (S) yrkande 28 bör regeringen prioritera skydd och skötsel av den svenska skogen. I samma motion anförs även att regeringen måste vidta åtgärder som ökar de skogsvårdande insatserna gallring, röjning och återplantering (yrkande 31).

Även i motion MJ244 (S) framhålls att det är angeläget att regeringen genomför kraftfulla åtgärder för att öka de skogsvårdande insatserna när det gäller plantering, röjning och gallring.

I motion MJ332 yrkande 9 (V) delvis framhålls att uppdrag bör ges till ansvariga myndigheter att förbättra hänsynen och utveckla alternativa skötselmetoder i skogen. Vidare framhålls att försiktighetsåtgärder vad gäller körskador bör utredas med tanke på negativa effekter på vattendrag.

Enligt motion MJ286 (M) bör regeringen omgående göra en översyn av möjligheten att återväcka Statsskogsutredningen för att möjliggöra en samlad förvaltning av statens skogar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens satsning Skogsriket. Som framgår av budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1 utg. omr. 23) är syftet att skapa förutsättningar för nya arbetstillfällen med anknytning till skog och därigenom bidra till utveckling och tillväxt på landsbygden och i Sveriges småorter. Skogen är en av Sveriges viktigaste industrigrenar. Skogsnäringens totala exportvärde uppgick 2010 till 128 miljarder kronor och utvecklingspotentialen är stor.

Så som framhålls i budgetpropositionen finns goda förutsättningar för innovation och förädling med bas i skogen och skogsråvaran, och därmed för ökad sysselsättning på landsbygden. För att öka antalet arbetstillfällen på landsbygden bör så många led som möjligt i förädlingskedjan finnas kvar nära råvaruutaget. Viktiga områden för utveckling och innovation som nämns i propositionen är t.ex. grön energi, nya material, träbaserade produkter och träbyggande samt ny teknik. Vidare nämns att det också finns stor potential att vidareutveckla upplevelsebaserade näringar inom bl.a. viltvård, jakt, sportfiske och samisk turism.

En handlingsplan har tagits fram för satsningen Skogsriket. Skogsriket sätter också fokus på ett antal jobbskapande åtgärder som anknyter till skogsbrukets kärna. Inom ramarna för skogspolitikens jämställda miljö- och produktionsmål anser regeringen att skogens tillväxt bör öka och att det finns en god potential för detta. Den sammanlagda efterfrågan på virke bedöms stiga i takt med bioenergisektorns fortsatta utbyggnad, varför fortsatta insatser för ökad tillväxt är viktiga.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är av stor vikt att skogsägarna får mer kunskap om vilka åtgärder som leder till den önskade ökningen av hållbar tillväxt. Den svenska skogspolitiken ger skogsbruket stor frihet och stort ansvar för att nå de skogspolitiska målen. Utifrån

dessa utgångspunkter anser regeringen att den statliga rådgivningen liksom dialogen med skogsbruket bör förstärkas. Förstärkningen avser rådgivning för att få effektiv och funktionell miljöhänsyn samt förbättrad skogsskötsel. Åtgärderna förväntas bidra till att skapa nya arbetstillfällen på landsbygden.

Enligt uppgifter från Landsbygdsdepartementet vill regeringen därför satsa 80 miljoner kronor. Pengarna ska användas till kompetenshöjning och stärkt innovationskraft i skogsrelaterat företagande samt till ökad rådgivning för ett hållbart brukande. 20 miljoner kronor per år satsas under perioden 2012–2015 och läggs på Skogsstyrelsen. Hälften av pengarna går till att ge små och medelstora företag inom skogssektorn möjlighet att söka finansiering till projekt med inriktning på kompetensutveckling, stimulans för kreativt företagande och entreprenörskap samt innovation och förädling. Den andra hälften satsas på rådgivning om miljöhänsyn och förbättrad skogsskötsel. Enligt Landsbygdsdepartementet är bl.a. detta på gång:

- Skogsstyrelsen ska öka kunskapen om nyttan av röjning och bl.a. använda en ny metod med satellitbilder för att identifiera områden som behöver röjas.
- Skogsstyrelsen ska i sin ordinarie rådgivning inkludera både alternativa skötselmetoder och metoder som syftar till att bevara och förstärka friluftsvärdena i tätortsnära skog.
- Inom den s.k. ”Dialogen om hållbart brukande av skog” som Landsbygdsdepartementet och Miljödepartementet bedriver fortsätter arbetet för att bevara den biologiska mångfalden i skogslandskapet.
- Skogforsk har genomfört riktade åtgärder med bl.a. webbaserade beslutsstöd för att öka uttaget av GROT (grenar och toppar) i det privata skogsbruket samt särskilda utbildningsinsatser till entreprenörer och arbetsledare som arbetar med GROT.
- Skogsstyrelsen har tagit initiativ till ytterligare en fördjupad dialog om Polytaxen – inventeringen som bedömer miljöhänsyn och återväxt – tillsammans med näringen, naturvården, forskarsamhället och myndigheter.
- Regeringen bedömer verksamheten vid Skogforsk som fortsatt viktig.

Utskottet noterar också att enligt Skogstyrelsens statistik har röjningstakten ökat inom skogsbruket.

När det gäller försiktighetsåtgärder inom skogsbruket vad gäller körskador och markberedning med tanke på vattenskadorna noterar utskottet att det av Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets rapport *Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder* framgår att ett rådgivningsprojekt startat genom landsbygdsprogrammet som syftar till att bevara och utveckla miljövärden i och i anslutning till skogslandskapets vattensystem. Målet med rådgivningen är att skogsbruksåtgärder ska utföras på ett ändamålsenligt sätt med så liten påverkan på vattenekosystemen som möjligt i syfte att förhindra t.ex. läckage av tungmetaller och närings-

ämnen, erosion och brist på död ved. Projektet ska också, enligt rapporten, bidra till att skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga bibehålls och att dikesrensning på marker med triviala naturvärden utförs i ökad omfattning. Rådgivningsinsatserna inom projektet *Skogsbruk och vatten* är riktade till skogsägare och yrkesverksamma inom särskilt utvalda avrinningsområden.

I rapporten anges vidare att det bedrivs en mängd olika aktiviteter inom skogsbruket som syftar till en förbättrad miljöhänsyn, bl.a. i förhållande till vatten. Skogsbrukets aktörer har t.ex. inom ramen för skogsbrukets nationella vattenråd enats om en gemensam strategi för ökad vattenhänsyn. Strax innan årsskiftet 2010/2011 tog en arbetsgrupp med representanter för hela skogsbruket inklusive Skogsstyrelsen och Skogforsk fram ett förslag till policy i syfte att motverka uppkomsten av körskador på skogsmark (se t.ex. Skogsstyrelsen 2010). Fokus ligger främst på att minimera körskador genom bättre planering och med hjälp av tekniska hjälpmedel. Utskottet noterar att detta gemensamma arbete har förts fram i många sammanhang av både skogsbruket och Skogsstyrelsen som ett bra arbetssätt och att skogsbruket satsar på olika åtgärder utifrån denna strategi, bl.a. utbildningsinsatser och utveckling av traktdirektiv. Mot bakgrund av det som anförts ovan föreslår utskottet att motionerna MJ376 (S) yrkande 28 och 31, MJ244 (S) och MJ332 (V) yrkande 9 i denna del lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller Statsskogsutredningen vill utskottet erinra om det som utskottet anförde i betänkande 2010/11: MJU13. Utskottet påminde då om att Naturvårdsverket i februari 2004 rapporterade uppdraget Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar. Utredningen var ett regeringsuppdrag att bedöma vilka statliga skogsmarker som bör ges formellt skydd främst i form av naturreservat. Genom inventeringen identifierades 1 078 skogsområden med höga skyddsvärden på statens mark som inte tidigare var skyddade. Utskottet erinrade även om att två överenskommelser slutits med Sveaskog efter inventeringen. Utskottet konstaterade vidare att regeringen i propositionen Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214, bet. 2009/10: MJU9) anförde att staten på sin egen mark bör säkerställa ett långsiktigt skydd av områden med höga naturvärden för att bidra till uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen. Utskottet noterade även att regeringen i samma proposition nämner att de inventerade skogsområden på Statens fastighetsverks markinnehav som har höga skyddsvärden (ca 110 000 hektar produktiv skogsmark) och de inventerade skogsområden på Fortifikationsverkets marker som har höga skyddsvärden (ca 16 000 hektar produktiv skogsmark) långsiktigt bör undantas från skogsbruk. Utskottet betonade vikten av att staten har en helhetssyn på den skogsmark man förvaltar och själv försöker bidra till att säkerställa ett långsiktigt skydd av skogsområden med höga naturvärden. Utskottet redogjorde även för information från Landsbyggsdepartementet av vilken det framgick att av historiska skäl är ägandet uppdelat på flera olika statliga aktörer och att det inte har funnits skäl till att ändra detta förhållande. Dessa aktörer har olika syften med sitt

ägande. Att skydda och vårda naturen är exempelvis det främsta syftet för Naturvårdsverkets ägande av naturreservat och nationalparker. Även kulturvård ingår som ett syfte för staten. Utskottet konstaterade vidare att det i Sveaskogs bolagsordning slås fast att bolaget i sin verksamhet ska beakta naturvårdshänsyn och vilt- och faunavård. Så som framhålls i Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU22 har detta konkretiserats i ett ambitiöst naturvårdsarbete med flera olika instrument, bl.a. Naturhänsyn i produktionsskogar, Ekoparker och Naturvårdsskogar. Miljö- och jordbruksutskottet anförde vidare att det delade regeringens syn på vikten av statens ansvar att bidra till och säkerställa ett långsiktigt skydd av skogsområden med höga naturvärden i de statligt ägda skogarna, samtidigt som staten också har ett uppdrag att bedriva ett hållbart skogsbruk. Utskottet lyfte också särskilt fram den positiva överenskommelse som slutits mellan regeringen och Sveaskog och som innebär att Sveaskog skulle kunna användas som utbytesskog vid avsättningar av skyddsvärda skogar.

Mot bakgrund av de förändringar som skett de senaste åren med avseende på statlig skog anser inte regeringen att det finns behov av att ta upp utredningen, enligt uppgift från Landsbyggsdepartementet. Mot bakgrund av det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion MJ286 (M). Motionen avstyrks därför.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden (S, M, MP, V) om skogs- politik som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP) och 3 (V).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2010/11:MJU13 Skogspolitik och 2010/11: MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Riksdagen avlog i enlighet med utskottets förslag motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Reglering av skogsavverkning, punkt 1 (MP, V) av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12: MJ332 yrkande 3.

Ställningstagande

Skogsavverkningar bör, som all annan miljöfarlig verksamhet, hanteras under miljöbalken. I dag utgör det storskaliga skogsbruket en av de mest miljöskadliga verksamheterna. Ändå är det friskrivet från miljökonsekvensbeskrivning och miljöprövning. I ett inlägg i radioprogrammet Kaliber (Sveriges Radio den 1 maj 2011) uppdagades stora brister i miljöhänsyn i det svenska skogsbruket. Skogsföretagen i Dalarna, där Stora Enso Skog är mest verksam, har visat sig vara sämst i landet på att ta hänsyn till miljön vid avverkningar, enligt Skogsstyrelsens inventeringar. Hela 37 procent av de granskade avverkningarna uppfyller inte lagens krav. Vi anser därför att skogsavverkningar bör regleras i miljöbalken. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Praxis för bedömning enligt skogsvårdslagen, punkt 2 (MP) av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12: MJ468 yrkande 7.

Ställningstagande

Under det senaste året har bristen på praxis enligt skogsvårdslagen uppmärksamats. Också myndigheterna har medgett att det behövs mer praxis. Ett särskilt tydligt exempel är 18 § skogsvårdslagen om avverk-

ningar av fjällnära skog med höga naturvärden. Paragrafen har inte använts en enda gång sedan lagen trädde i kraft 1994. Vi anser att det skulle vara bättre om Skogsstyrelsen tillämpade lagen på ett mer aktivt sätt. Chansen är t.ex. större att en markägare som nekats rätt att avverka överklagar än att en granne gör det. Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att agera mer aktivt för att skapa en praxis, t.ex. genom ett uppdrag i regleringsbrevet. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Talerätt vid avverkningsbeslut, punkt 3 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ468 yrkande 9.

Ställningstagande

Naturskyddsföreningen har påpekat i en skrivelse till regeringen att Sverige fortfarande inte har implementerat Århuskonventionen på ett godtagbart sätt. Föreningen anser t.ex. att miljöorganisationer bör ha talerätt vid myndigheters beslut i samband med avverkningsanmälningar. Många har påtalat den stora skillnaden i rätt till deltagande vid beslut under skogsvårdslagen jämfört med t.ex. plan- och bygglagen. Ett av grundproblemen är att skogsvårdslagstiftningen etablerar ett slutet system. Det stora flertalet avverkningsbeslut sker utan prövning, och någon möjlighet för miljöorganisationer eller allmänhet att överklaga existerar i princip inte alls. En möjlighet för miljöorganisationer att driva viktiga ärenden till prövning skulle kunna innebära en bra praxisutveckling, förbättrad tillsyn och en tillförsel av lokalkännedom i myndighetsutövningen. En talerätt för miljöorganisationer vid avverkningsanmälningar, i linje med Århuskonventionens intentioner, skulle ge ett bättre beslutsunderlag. Talerätten bör också omfatta anmälningar där myndigheter inte väljer att agera. Regeringen bör pröva om talerätten bör omfatta även andra beslut, som beslut att inte agera, enligt skogsvårdslagen. Ett första steg skulle kunna vara att införa talerätt för tillståndsärenden, vilket juridiskt sett är okomplicerat. Möjligheten att införa ett särskilt rättsligt institut för miljöorganisationer att föra talan när det gäller icke tillståndspliktiga avverkningsbeslut och andra skogsbruksåtgärder bör utredas. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Fältbesök vid avverkningsanmälan, punkt 4 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ468 yrkande 6.

Ställningstagande

Skogsstyrelsen har påpekat att en nollvision för avverkning av nyckelbiotoper fordrar flera fältbesök vid anmälningar om förestående avverkning. Enligt Naturskyddsföreningen (som i sin tur hänvisar till uppgifter från Skogsstyrelsen) har endast uppskattningsvis 20 procent av nyckelbiotoperna i Sverige identifierats. I vissa typer av skogar kan också gallring förstöra viktiga miljövärden. Därför bör krav på anmälan och utökade fältbesök övervägas vid gallring i vissa områden. I andra sammanhang har det påpekats att ett skäl till att så många avverkningar inte uppfyller skogsvårdslagens minimikrav på miljöhänsyn och att myndigheterna inte reagerar mot detta är att det krävs fältbesök inför avverkningar för att vid behov kunna utfärda föreskrifter för miljöhänsyn. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Avgiftsfinansiering av fältbesök, punkt 5 (S, MP, V)

av Matilda Ernkran (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP), Jens Holm (V) och Christina Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ468 yrkande 8.

Ställningstagande

I många sammanhang är det regel att tillsyn finansieras genom avgifter som betalas av verksamhetsutövare. I regeringens skrivelse 2009/10:79 En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn gör t.ex. regeringen bedömningen att tillsyn i normalfallet bör finansieras genom avgifter. Vi anser att det bör utredas om det kan vara lämpligt att fältbesök vid avverkningsanmälningar bör finansieras helt eller delvis genom avgifter. Fältbesök och avgiftsfinansiering kan vara särskilt motiverat vid större s.k. föryngringsavverkningar.

Utredningen bör bl.a. undersöka i vilka sammanhang och i vilken utsträckning avgiftsfinansiering kan vara motiverat. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Skydd av nyckelbiotoper vid avverkning m.m., punkt 6 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ468 yrkande 5 och avslår motionerna 2011/12:MJ332 yrkandena 7 och 9 i denna del och 2011/12:MJ379.

Ställningstagande

Nyckelbiotoper är enligt Skogsstyrelsen skogsområden med mycket höga naturvärden. Dessa områden har egenskaper som gör att de är viktiga för att hotade eller missgynnade arter i skogen ska ha möjlighet att överleva. I det perspektivet är det oacceptabelt att skogar med särskilt höga naturvärden fortfarande avverkas. Ändå sker det i dag. Skogscertifieringssystemet PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) medger t.ex. uttryckligen att nyckelbiotoper avverkas. Vi föreslår att en nollvision för avverkning av nyckelbiotoper antas. En konsekvens av detta är att Skogsstyrelsen behöver mer medel för ersättningar till skogsägare. Styrelsen behöver också mer medel för fältbesök vid avverkningsanmälningar, bl.a. i syfte att kunna dokumentera nyckelbiotoper som av olika skäl har missats i tidigare inventeringar. I vår budgetmotion för 2012 har vi avsatt ökade medel till dessa ändamål. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Skydd av nyckelbiotoper vid avverkning m.m., punkt 6 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ332 yrkandena 7 och 9 i denna del och avslår motionerna 2011/12:MJ379 och 2011/12: MJ468 yrkande 5.

Ställningstagande

En skog som inte är registrerad som nyckelbiotop klassas inte som nyckelbiotop, även om det är en gammal urskog av högsta klass. Stora arealer urskogar och andra skogar med mycket höga naturvärden är i dag inte klassade som nyckelbiotoper, trots att de mer än väl uppfyller kriterierna för en nyckelbiotop. För att miljöcertifieringen av svenskt skogsbruk ska fungera måste de skogar som håller naturvärden av nyckelbiotopsklass identifieras och officiellt registreras som nyckelbiotoper. Många certifierade skogsbolag, även det statliga, avstår i dag från att klassa skogar med mycket höga naturvärden som nyckelbiotoper. Skogsvårdsstyrelsen bör därför ges i uppdrag att systematiskt kartlägga och registrera nyckelbiotoper även på bolagsmark och hos andra större skogsägare och förvaltningar.

Vi vill även framhålla att det finns ett mycket starkt samband mellan antalet arter och yta. Ju större yta som försvinner, desto fler arter går förlorade. Även ytan omkring arters habitat spelar stor roll. 20 procent av de växter och djur som lever i gammelskogar har behov av betydligt mer landskap för att inte bli utrotade. I dag tas ingen hänsyn till närliggande marker vid avverkning, vilket är förödande. Vi anser därför att myndigheter bör få resurser för och få i uppdrag att börja landskapsplanera i samverkan med markägarna. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Fördelar med hyggesfritt skogsbruk, punkt 7 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12: MJ332 yrkande 5 och 2011/12: MJ468 yrkande 2 och avslår motion 2011/12: MJ268.

Ställningstagande

Det finns flera skäl att öka inslaget av hyggesfritt skogsbruk i våra skogar: för att bevara den biologiska mångfalden, minska sårbarheten, öka rekreativvärdena – inte minst i tätortsnära områden, skapa fördelar för rennärningen och göra landsbygden mer levande. Under de senaste 60 åren har det skett en enorm omvandling av våra skogar. Stora kalhyggen, senare trakthyggen eller ”föryngringsavverkning” följt av markberedning och återplantering har kommit att bli den dominerande formen av skogsbruk. Vi har endast små arealer kvar av skog som inte påverkats av minst en generation kal- och trakthuggning. Detta har varit förödande för den biologiska mångfalden i skogen. Både trakthyggeskogbruk och hyggesfritt skogsbruk måste lämna tillräckligt med hänsyn i form av gamla träd, torrakor, högstubbar och lågor. Då gammal skog i sig själv motverkar klimatföränd-

ringar genom inbindning av koldioxid bör ett kalhyggesfritt skogsbruk förordas på en större areal av den svenska skogen. Ett mål för kalhyggesfritt skogsbruk bör därför anges i miljömålssystemet, och myndigheterna bör ta fram lämpliga områden för sådant skogsbruk.

Rätt utfört kan hyggesfritt skogsbruk ge ytterligare värden. Hyggesfritt skogsbruk innebär att inte alla träd i en skog fälls på en gång. Det genererar därför en jämnare intäktström för skogsägare. Detta kan vara av särskild betydelse för mindre skogsägare som lever vid och av sin skog. Eftersom inte alla träd fälls på en gång, men avverkningar sker oftare, blir inte avverkningsarbetet lika ryckigt som vid konventionella kalhyggen. Hyggesfritt skogsbruk fordrar mer kunskap än kalhyggen. Det ger därmed en kontinuitet i kunskapsintensivt arbete på landsbygden. En ökad satsning på forskning och rådgivning på området är mycket angelägen. Översiktsplan-systemet bör också användas, och en eventuell styrning genom lagstiftning bör utredas vidare. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Åtgärder för att öka andelen hyggesfritt skogsbruk, punkt 8 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12: MJ468 yrkan-dena 3 och 4.

Ställningstagande

Både den statliga och mycket av den privata rådgivningen är inriktad på kalhyggeskogsbruk. Utbildningen har under lång tid utgått ifrån kalhyggeskogsbruket, och marknaden har också anpassats till kalhyggeskogsbruk. I en tidigare motion har Miljöpartiet föreslagit en lagändring för att underlätta för hyggesfritt skogsbruk. Vissa uttalanden av landsbygdsministern tyder på att lagstiftningen i sig inte är ett problem. Däremot kan det vara ett problem att lagstiftningen har en slagsida som kan tyckas utgå ifrån kalhyggen som den normala skogsbruksmetoden. Detta kan i onödan förstärkas av rådgivningen. Regeringen har i sin budget aviserat ökade medel till Skogsstyrelsen för rådgivning. Vi anser att en del av dessa medel bör användas för rådgivning riktade till skogsägare som vill ställa om till hyggesfritt skogsbruk. Rådgivningen bör bl.a. omfatta möjligheten att bedriva hyggesfritt skogsbruk inom ramen för skogsvårdslagens nuvarande utformning samt hur man kan bedriva hyggesfritt skogsbruk rent praktiskt. Vi anser vidare att merparten av hela kedjan från skogsägare till slutanvändare är inriktad mot kalhyggesbruk eftersom kalhyggesbruk har dominerat

svensk skogsbruk under så lång tid. I en sådan marknadssituation kan det vara svårt för säljare och köpare att hitta varandra. Därför bör staten även agera för att avsättningsmöjligheter för råvara från hyggesfritt skogsbruk utvecklas. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Skogsskötsel m.m., punkt 9 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Christina Karlsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12: MJ244 och 2011/12: MJ376 yrkandena 28 och 31 samt avslår motionerna 2011/12: MJ286 och 2011/12: MJ332 yrkande 9 i denna del.

Ställningstagande

Skogen ska förvaltas i balans mellan naturvårdsintresset, arvet vi har att lämna vidare och naturresursen som ger sysselsättning till tusentals. Denna "samregim" mellan naturvård och skogsbruk är en skör balans. Vi menar att den borgerliga regeringen äventyrar denna tradition. Regeringen behöver prioritera skydd och skötsel av den svenska skogen. Det behövs också åtgärder som stimulerar till ett mer miljövänligt skogsbruk, och statens resurser för att köpa in och bevara värdefull natur i syfte att bevara den biologiska mångfalden måste öka. Vi menar att delar av den produktiva skogen ska skötas med en särskild miljöhänsyn. Därutöver finns ett generellt behov av skogsvårdande insatser. Skötseln i en del av landets skogar har tyvärr stora brister. En viktig orsak till bristerna kan vara att vissa skogsägare inte uppfattar kraven i skogsvårdslagen på återföryngring som tillräckligt skarpa. Detta leder till att återväxten blir mindre. En annan orsak kan vara att de skogliga beredskapsarbeten som tidigare stod för en stor del av röjningsarbetet har försvunnit. Det har lett till att vissa skogsägare försummar att röja skogen och bedriva det miljömässiga och skogsvårdande arbete som är nödvändigt. Skogsvården måste förbättras på ett mer konstruktivt sätt än vad regeringen förmår. Skogsproduktionen är en mycket viktig del av landets försörjning, och en försummad återväxt riskerar att påverka hela samhällsekonomin. Det är därför angeläget att regeringen genomför kraftfulla åtgärder för att öka de skogsvårdande insatserna när det gäller plantering, röjning och gallring. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Skogsskötsel m.m., punkt 9 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ332 yrkande 9 i denna del och avslår motionerna 2011/12:MJ244, 2011/12:MJ286 och 2011/12:MJ376 yrkandena 28 och 31.

Ställningstagande

Uppdrag bör ges till ansvariga myndigheter att förbättra hänsynen och utveckla alternativa skötselmetoder i fråga om skogsbruk. Generella krav på försiktighetsåtgärder bör utredas vad gäller körskador och markberedning med tanke på negativa effekter på vattendrag av bl.a. kvicksilver. Ett sätt är att lagstadga om bredd och omfattning av kantzoner mot vatten och våtmarker. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (S)

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Christina Karlsson (S) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (MP)

Helena Leander (MP) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller vårt förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (V)

Jens Holm (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12: MJ239 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa tillståndskravet för barkborrefällor.

2011/12: MJ244 av Ingemar Nilsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kraftfulla åtgärder för att öka de skogsvårdande insatserna.

2011/12: MJ268 av Mats Pertoft (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda införandet av ett skogsbruk enligt Lübeckmodellen i Sverige.

2011/12: MJ286 av Peder Wachtmeister (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Statsskogsutredningen.

2011/12: MJ332 av Jens Holm m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en naturvårdsavgift.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglera skogsavverkningar i miljöbalken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa sanktioner mot överträdelser av skogsvårdslagen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kalhyggesfritt skogsbruk.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell biobränslestrategi.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om landskapsplanering i samarbete med markägarna.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler nödvändiga åtgärder i skogsbruket.

2011/12: MJ352 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av skogsvårdslagen.

2011/12: MJ376 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör prioritera skydd och skötsel av den svenska skogen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn av skogsvårdslagen behöver göras i syfte att åter jämställa skogsvårdslagens miljömål och produktionsmål.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett system med någon form av sanktion för de skogsägare som gravt missköter sina åtaganden bör övervägas.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste vidta åtgärder som ökar de skogsvårdande insatserna gallring, röjning och återplantering.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om projekt som leder till bevarandet av tallbeståndet i Sverige.

2011/12: MJ379 av Ulf Berg och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av hur de nationella miljömålen påverkar Sveriges skogsägare.

2011/12: MJ451 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över skogsvårdslagen.

2011/12: MJ468 av Stina Bergström m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av den svenska modellen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fördelarna för landsbygdsutvecklingen ger starka skäl att främja hyggesfritt skogsbruk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rådgivning ska inriktas på omställning till hyggesfritt skogsbruk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avsättningsmöjligheter för råvara från hyggesfritt skogsbruk utvecklas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en nollvision behövs för avverkning av nyckelbiotoper.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skogsstyrelsen i högre utsträckning ska göra fältbesök i skog som anmäls för avverkning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att agera mer aktivt för att skapa praxis.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en viss avgiftsfinansiering av fältbesök vid avverkningsanmälningar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att talerätten för miljöorganisationer enligt miljöbalken ska utvidgas till fall av anmälning av avverkning samt beslut om avverkningsanmälan.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 10

Motion	Motionärer	Yrkanden
10. Motioner som bereds förenklad		
2011/12:MJ239	Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M)	2
2011/12:MJ332	Jens Holm m.fl. (V)	2, 4 och 6
2011/12:MJ352	Betty Malmberg (M)	
2011/12:MJ376	Matilda Ernkrans m.fl. (S)	29, 30 och 33
2011/12:MJ451	Edward Riedl (M)	
2011/12:MJ468	Stina Bergström m.fl. (MP)	1